

2013/12

Houtinfo.nl – infoblad

Bos & milieu

Duurzaam bosbeheer

Op alle continenten heeft de mens een tijdlang gedaan alsof het bos zonder nazorg een onuitputtelijke bron van hout, voedsel en andere opbrengsten is. Bevolkingsgroei en mechanisatie hebben de grenzen van die houding laten zien. In eerste instantie richtte de aandacht zich vooral op de ernstig bedreigde tropische regenwouden. In het bijzonder de bossen in het Amazonegebied en de vermeende rol daarvan als zuurstofleverancier voor ons rijke westen namen daarbij een prominente plaats in (uit onderzoek blijken onze 'groene longen' geen tropenbos maar zeealgen te zijn).

Milieuorganisaties spraken zich uit tegen het gebruik van tropisch hout en het onderwerp kwam hoog op de politieke agenda. Daarbij werd, anders dan in het Nederlandse Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud uit 1991, voorbijgegaan aan de hoofdoorzaken van aantasting van tropische bossen en de oplossingen voor de daarmee samenhangende problemen. Vooral de landhonger voor zwerf- en permanente landbouw was en is de belangrijkste oorzaak van aantasting van het tropisch bosareaal. Maar ook brandhoutwinning, veeteelt, grote infrastructurele werken en urbanisatie spelen een belangrijke rol. De commerciële kap van bomen voor houtwinning is echter door de selectieve kap slechts beperkt oorzaak van (tijdelijke) aantasting van het bos. Dit kan zich herstellen door natuurlijke verjonging, daarbij eventueel geholpen door verrijkingsaanplant. Verantwoorde exploitatie is daarmee een belangrijk onderdeel van duurzaam bosbeheer. Het hieraan gekoppelde certificeringstraject, gecontroleerd door onafhankelijke certificeringsorganisaties, maakt hout en houtproducten uit deze duurzaam beheerde bossen herkenbaar voor de consument en biedt een goede garantie voor een verantwoorde herkomst.

Uitgangspunten

Gelukkig beperkt de discussie over duurzaam bosbeheer zich allang niet meer tot de tropische bossen. Deze beperking is door de desbetreffende landen altijd als zeer discriminerend ervaren. Vanaf de UNCED-conferentie in Rio de Janeiro (1992) is de discussie verbreed van bossen in de tropen, naar die in de gematigde en boreale zones.

Uit wetenschappelijk oogpunt is nog geen sluitende definitie van duurzaam bosbeheer mogelijk. Vanuit socio-economisch perspectief spreken we van duurzaam bosbeheer als aan een aantal basisprincipes wordt voldaan: het behoud van sociaal-culturele, ecologische en economische waarden. Deze worden

uitgewerkt in criteria die betrekking hebben op onder andere het ecologische evenwicht van fauna en flora, bodembescherming en waterhuishouding, biodiversiteit, in en van het bos levende bevolkingsgroepen, de wijze van houtwinning en meer in algemene zin de instandhouding van het bos voor toekomstige generaties. De uitgangspunten voor duurzaam bosbeheer zijn in alle tot heden ontwikkelde certificeringssystemen hetzelfde, de verdere uitwerking en praktische uitvoering zijn afhankelijk van de inzichten van betrokken partijen en de specifieke omstandigheden in het aandachtsgebied (mondiaal, regionaal, nationaal, lokaal).

Indicatoren worden gebruikt voor de beoordeling van naleving van de criteria. Normen geven de waarde aan die aan de diverse indicatoren moet worden toegekend. Aan deze criteria, indicatoren en normen wordt het duurzame bosbeheer gemeten. Dit is van belang om via certificering te komen tot een systeem van objectieve beoordeling van het bosbeheer door onafhankelijke en deskundige organisaties, die vervolgens een betrouwbaar certificaat afgeven. Dit certificaat vormt mede de basis voor het verlenen van een geloofwaardig keurmerk voor duurzaam geproduceerd hout.

Basiselementen (principes en criteria)

Om te kunnen bepalen waaraan duurzaam bosbeheer moet voldoen zullen een aantal (inter-)nationaal geaccepteerde regels moeten worden opgesteld. De drie pijlers voor deze regels zijn: *ecologisch verantwoord*, *sociaal-cultureel nuttig en economisch haalbaar*. Deze regels worden principes en criteria genoemd.

Door de grote verscheidenheid aan bostypen, ecologische, politieke en sociaal-culturele omstandigheden is het moeilijk een eenduidig concept voor 'duurzaam bosbeheer' te geven. Welke maatregelen tot duurzame instandhouding van een bos zullen leiden zijn daarom per land, per regio of zelf per bosgebied verschillend. Daarom dienen bovengenoemde, algemene, principes en criteria voor iedere specifieke situatie uitgewerkt te worden.

Sociaal-culturele aspecten

Wereldwijd zijn miljoenen mensen (in)direct afhankelijk van het bos. Het is dan ook van belang dat gemeenschappen of organisaties die in en om het bos leven gekend worden in het bosbeheer. Hierdoor worden geschillen over eigendoms- en of gebruiksrechten vermeden wat ten gunste komt van alle partijen. Zo wordt kan er rekening gehouden worden met heilige gebieden of bomen, trekroutes van nomadische volken, maar ook kunnen er voorzieningen getrokken worden voor werkers in het bosbeheer of de houtverwerkende industrie.

Economische aspecten

Verantwoorde houtproductie draagt bij aan het op duurzame wijze in stand houden van bos, doordat het werkgelegenheid schept en inkomsten voor mensen en landen. Met deze inkomsten zijn maatregelen voor het verder verbeteren van bosbeheer te financieren, wat vooral belangrijk is voor ontwikkelingslanden. Bovendien zullen werkgelegenheid en inkomsten de waarde van het bos prominenter maken, zodat de omzetting van bos voor andere gebruiksdoelen (vooral landbouw) minder lonend wordt. Toegevoegde waarde in de vorm van verdere verwerking van het verantwoord geogste hout tot half- en eindproducten draagt daaraan eveneens bij.